

**РОЗДІЛ 5. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ
БІОЛОГІЇ ТА ЕКОЛОГО-ВАЛЕОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ В ОСВІТНІХ
ЗАКЛАДАХ**

**АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ
БІОЕТИКИ ТА БІОБЕЗПЕКИ» СТУДЕНТАМ У ВИЩОМУ
НАВЧАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ ЗАКЛАДІ**

*Дев'яткіна Т.О., Колот Е.Г., Чечотіна С.Ю., Луценко Р.В., Сидоренко А.Г.
ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава*

Сучасна вища медична освіта в Україні передбачає підготовку спеціаліста-медика, який повинен мати фундаментальні знання, бути висококваліфікованим фахівцем і водночас високогуманною, моральною та чуйною людиною з високою професійною компетентністю. Реалії сьогодення потребують глибокого переосмислення поняття фахової компетентності, в яке вкладається майстерне володіння професійними навичками, висока ерудиція, вміння на високому рівні провести лікувально-діагностичні процедури, дотримуючись при цьому загальноприйнятих біоетичних норм. Це вимагає тісної інтеграції у свідомості студента-медика фахових знань та біоетичних норм і принципів. А тому важливим є впровадження основ біоетики у навчальний процес вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації [1, 3, 4, 6].

Під терміном біоетика слід розуміти системний аналіз дій людини в біології та медицині у світлі моральних цінностей і принципів. Медична біоетика є наукою про закони, принципи та правила регулювання професійної поведінки медичних працівників і дослідників, що сприяє безпеці використання нових медичних технологій і попереджає лікарів і вчених про неприпустимість завдання шкоди людині, її нащадкам, усьому людству та біосфері у цілому. Вона ґрунтується на повазі до життя та гідності здорової та хворої людини, інтереси яких завжди повинні оцінюватися вище, ніж інтереси науки або суспільства [2].

Біоетика є не тільки сучасним етапом розвитку медичної етики та деонтології, а й основою для побудови науково обґрунтованого балансу між новітніми медико-біологічними технологіями, з одного боку, і правами людини, принципами гуманізму, суспільного прогресу — з іншого.

Останнім часом в Україні чимало зроблено на шляху до впровадження етичних принципів у медичну практику та біомедичну науку. Зокрема, створена Комісія з питань біоетики при Кабінеті Міністрів України, Комітети з біоетики НАН, АМН і МОЗ України.

Предметом і завданням біоетики є розгляд і розв'язання суперечливих етичних проблем, які можуть виникнути в процесі медичної практики, під час виконання біомедичних досліджень та експериментів або у разі комбінації цих видів професійної діяльності.

У ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» до переліку елективних курсів включена навчальна дисципліна «Основи біоетики та біобезпеки» у підготовку студентів за спеціальністю 7.110101 — лікувальна справа, 7.110104 — педіатрія, 7.110105 — медико-профілактична справа, 7.110106 — стоматологія, вивчення якої здійснюється у V–VI семестрах 3-го року навчання. Засвоєння основ біоетики базується на знаннях, отриманих студентами при вивченні медичної біології, нормальної та патологічної анатомії та фізіології, гістології, фармакології, пропедевтики педіатрії, пропедевтики терапії, загальної хірургії, загальної гігієни, латинської мови, історії медицини,

основ законодавства України й інтегрується з цими дисциплінами. Це закладає основи формування у студентів умінь та навичок, які визначаються кінцевими цілями дисципліни та можуть бути використані студентами при вивченні клінічних дисциплін на 3–6-х курсах і у наступній професійній діяльності.

У 2011 року затверджена нова програма дисципліни «Основи біоетики та біобезпеки» для студентів 3-го курсу вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації МОЗ України для спеціальностей 7.110101 — лікувальна справа, 7.110104 — педіатрія, 7.110105 — медико-профілактична справа, 7.110106 — стоматологія напряму підготовки «Медицина» відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми підготовки фахівців, затвердженого наказом МОН України від 16.04.2003 №239, навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» кваліфікації «лікар» у вищих навчальних закладах IV рівня акредитації [5].

Програма з дисципліни структурована і представлена одним модулем, який містить один змістовий модуль, відповідно до вимог розробки навчальних програм навчальних дисциплін (табл.). Видами навчальної діяльності студентів, згідно з навчальним планом є лекції, практичні заняття та самостійна (індивідуальна) робота студентів.

Таблиця

**Структурний план підготовки студентів з дисципліни
«Основи біоетики та біобезпеки»**

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин / з них			СРС	Рік навчання	Види контролю
	Всього годин / кредитів	Аудиторних				
		Лекц.	Практ.			
Модуль I Змістових модулів — 1	45 / 1,5	6	24	15	3	Поточний та підсумковий модульний контроль

Тематичні плани лекцій, практичних занять та самостійної роботи забезпечують вивчення усіх тем, що входять до складу змістового модулю. Форми контролю та система оцінювання здійснюються відповідно до вимог програми дисципліни та інструкції про систему оцінювання навчальної діяльності студентів за умов кредитно-модульної системи організації навчального процесу, затвердженої МОЗ України (2005).

Метою дисципліни «Основи біоетики та біобезпеки» є:

1. Формування знань щодо моральної сторони діяльності людини в медицині та біології;
2. Формування знань щодо збереження живими організмами своєї біологічної суті, біологічних якостей, запобігання широкомасштабній втраті біологічної цілісності;
3. Формування знань щодо законодавчих документів, що захищають індивідуум, суспільство і людство в цілому від небажаних і згубних наслідків упровадження в практику нових медико-біологічних технологій;
4. Виховання глибокої переконаності в необхідності неухильного дотримання етичних і моральних норм, правил і принципів у своїй практичній діяльності;
5. Формування вміння оцінювати новітні досягнення біології та медицини з точки зору визначення ступеня їх небезпеки для людини і суспільства сьогодні й у майбутньому.

У процесі вивчення дисципліни «Основи біоетики та біобезпеки» студенти отримують інформацію щодо законів, принципів і правил регулювання професійної поведінки медичних працівників, що в майбутній роботі лікаря сприятиме безпечному використанню нових медичних технологій (генетичних,

репродуктивних, трансплантологічних) та запобігатиме нанесенню шкоди людині. Засвоєння основ біоетики формує у студентів-медиків наступне: вміння ідентифікувати та аналізувати конфліктні ситуації, що виникають на стику медицини, біології, філософії та юриспруденції та визначати конкретні шляхи їхнього розв'язання; розуміння нормативно-правового регулювання взаємовідносин «лікар — хворий»; знання міжнародних декларацій з питань медичної етики, біоетики, вивчення основ біобезпеки держави; володіння морально-етичними принципами ставлення до живої людини, її тіла як об'єкта анатомічного та клінічного дослідження; вміння застосовувати моральні, етичні та фахові норми в професійній діяльності.

Таким чином, введення у навчальний процес підготовки сучасних лікарів дисципліни «Основи біоетики та біобезпеки» стало своєчасним і обґрунтованим вимогам сьогодення. Ці знання забезпечать майбутнім лікарям ноетичні принципи і тактику їх професійної діяльності.

Література

1. Банчук М. В. Сучасні питання розвитку вищої медичної освіти та кадрового забезпечення галузі охорони здоров'я / М.В. Банчук, О.П. Волосовець, І.І. Фещенко, Т.І. Чернишенко // Медична освіта. — 2008. — № 2. — С. 7-11.
2. Запорожан В. М. Біоетика: підручник / В. М. Запорожан, М. Л. Аряев. — К.: Здоров'я, 2005. — 288 с.
3. Лісовий В. М. Біоетика як актуальна проблема реформування вищої медичної школи в Україні / Лісовий В. М. // Матеріали IV Міжнародного симпозиуму з біоетики, 11-12 травня 2006 р. — К., 2006 — С. 21-22.
4. Москаленко В. Ф. Біоетика: філософсько-методологічні та соціально-медичні проблеми / В. Ф. Москаленко, М. В. Попов. — Вінниця, 2005. — 218 с.
5. Основи біоетики та біобезпеки: програма навчальної дисципліни для студентів 3-го року навчання вищих медичних навчальних закладів IV рівнів акредитації МОЗ України за спеціальностями 7.110101 — лікувальна справа, 7.110104 — педіатрія, 7.110105 — медико-профілактична справа / [В.М. Запорожан, М.Л. Аряев, І.Л. Бабій та ін.]. — К., 2011. — 19 с.
6. Терешкевич Г. Т. Біоетика в системі охорони здоров'я і медичної освіти: навчальний посібник / Г. Т. Терешкевич. — Львів, 2008. — 344 с.

АСПЕКТЫ КОРРЕКТИРОВКИ УЧЕБНОЙ РАБОТЫ ЭКОЛОГОВ И БОТАНИКОВ ФАКУЛЬТЕТА БИОЛОГИИ, ЭКОЛОГИИ И МЕДИЦИНЫ ДНУ ИМ. О. ГОНЧАРА

*Цветкова Н.Н., Дубина А.А.
Днепропетровский национальный университет имени О. Гончара*

В последнее время подготовка квалифицированных специалистов в высшей школе приобрела особые трудности. Это связано в определенной мере с дифференциацией школьного образования (школа биологического направления, школа математического направления, физического и т. д.), падением престижности высшего образования и общими негативными процессами в обществе. Возникла необходимость в поисках эффективных инновационных методов управления учебным процессом, методов гармонизации учебной и учебно-исследовательской работы студентов, внедрения прикладной направленности в процесс обучения.

Поступив в вуз, студенты ботаники и экологи факультета биологии, экологии и медицины испытывают трудности при освоении таких дисциплин как «Биометрия», «Моделирование и прогнозирование состояния экологических систем», «Нормирование антропогенной нагрузки на системы», «Систе-